

CRNA GORA
AGENCIJA ZA ELEKTRONSKE KOMUNIKACIJE
I POŠTANSKU DJELATNOST

Broj: 0102 – 1653/5
Podgorica, 30.04.2025.godine

IZVJEŠTAJ
O sprovedenom otvorenom konsultativnom procesu povodom
pripreme Plana numeracije

Agencija za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost (u daljem tekstu: Agencija) je, shodno Dokumentu o vođenju otvorenog konsultativnog procesa povodom pripreme Plana numeracije (akt br. 0402-1653/1 od 27.03.2025. godine) pokrenula otvoreni konsultativni proces povodom pripreme Plana numeracije.

Javni poziv za dostavljanje komentara, mišljenja i sugestija objavljen je na internet stranici Agencije (www.ekip.me) 31.03.2025. godine. Pored toga, Agencija je, cijeneći da je Plan numeracije, sa aspekta njihovih nadležnosti i aktivnosti, posebno značajan za operatore koji pružaju javne elektronske komunikacione usluge zasnovane na korišćenju brojeva i adresa, istog dana uputila direktan poziv za učešće u konsultativnom procesu sljedećim pravnim subjektima:

- Crnogorski Telekom A.D. Podgorica
- Mtel d.o.o. Podgorica
- One Crna Gora d.o.o. Podgorica
- Telemach d.o.o. Podgorica
- IPMONT d.o.o. Podgorica
- Orion Telekom d.o.o. Podgorica
- Wireless Montenegro d.o.o. Podgorica
- Radio difuzni Centar d.o.o. Podgorica.

Po javnom pozivu za dostavljanje komentara, mišljenja i sugestija u vezi sa Nacrtom Plana numeracije, svoje stavove su dostavili sljedeći subjekti:

- Crnogorski Telekom A.D. Podgorica
- One Crna Gora d.o.o. Podgorica.

U nastavku teksta je dat pregled komentara, primjedbi i sugestija **Crnogorskog Telekoma** na Nacrt Plana numeracije i odgovore Agencije na iste.

1. **Komentar Crnogorskog Telekoma:** *„Dokument je po našoj ocjeni u dobroj mjeri unaprijeđen budući da je definisao novi segment koji se odnosi na servisne kodove za ostale negeografske usluge posebno u dijelu usluga s dodatnom vrijednošću što je važno jer ni sam Zakon nije u dovoljnoj mjeri specificirao usluge sa dodatnom vrijednošću tj usluge pristupa unaprijed određenim dodatnim sadržajima i/ili uslugama“.*

- **Odgovor Agencije:** Zadovoljstvo nam je što dijelimo stav o opravdanosti i značaju uvođenja diferencijacije servisnih kodova u zavisnosti od vrste usluga s dodatnom vrijednošću. Smatramo da time doprinosimo većoj transparentnosti ponude i prepoznatljivosti usluga od strane krajnjih korisnika, kao i efikasnijem upravljanju servisima. U tom smislu, koristi od ovakvog pristupa mogu imati svi relevantni akteri – pružaoci usluga, operatori i krajnji korisnici.

2. **Komentar Crnogorskog Telekoma:** *„Imajući u vidu iskustva sa primjenom Plana numeracije koje su zahtijevale da se korisniku mora promijeniti broj za koji ima potpisan ugovor (ukidanje sedmocifrene numeracije i uvođenje posebne m2m numeracije) smatramo veoma pozitivnim okolnost da ovaj Plan koji je predmet konsultativnog procesa neće uzrokovati promjene u tom smislu.“*

- **Odgovor Agencije:** Zahvaljujemo na komentaru i uočenim pozitivnim rješenjima iz Nacrta Plana numeracije.

Planovi numeracija koje Agencija donosi rezultat su usklađivanja sa relevantnim međunarodnim standardima i preporukama, najboljim regulatornim praksama i važećim zakonodavstvom Evropske Unije. Imajući to u vidu, određene izmjene u načinu korišćenja već dodijeljenih numeracija ponekad su neophodne, kako bi se obezbijedila dosljedna primjena navedenih principa. Agencija nastoji da obim takvih izmjena svede na najmanju moguću mjeru, vodeći računa o interesima korisnika i operatora. Pored toga, posebna pažnja se posvećuje definisanju dovoljno dugih tranzicionih perioda za realizaciju eventualnih promjena, kako bi se obezbijedila nesmetana implementacija bez negativnog uticaja na krajnje korisnike i tržište u cjelini.

3. **Komentar Crnogorskog Telekom:** „U skladu sa Zakonom Nacrt plana u poglavlju V predviđa dodjelu numeracija privrednim subjektima koji nijesu operatori. Samtramo da bi ovaj dokument trebao jasno specificirati koje vrste brojeva ovi subjekti mogu dobiti na korišćenje.“

- **Odgovor Agencije:** „Smjernice Tijela evropskih regulatora elektronskih komunikacija (BEREC) o zajedničkim kriterijumima za procjenu rizika raspoloživosti numeracije i ocjenjivanje sposobnosti privrednog subjekta da upravlja numeričkim resursima (BoR(20)50)“ daju diskreciono pravo nacionalnim regulatornim tijelima da samostalno odrede vrstu numeričkih resursa koje ovi subjekti mogu dobiti na korišćenje. Regulatori, takođe na osnovu svoje procjene, odlučuju da li će izvršiti alokaciju novih ili realokaciju postojećih numeričkih resursa u ovu svrhu, sve pod uslovom da privredni subjekti ispunjavaju kriterijume propisane predmetnim BEREC-ovim smjernicama.

Imajući u vidu ograničena iskustva i prakse, kao i nizak stepen interesovanja privrednih subjekata koji nijesu operatori, u državama koje su već implementirale predmetnu odredbu Direktive (EU) 2018/1972 (EECC), Agencija je odlučila da u ovom trenutku ne pristupi alokaciji posebnih numeričkih resursa za pomenute subjekte. Umjesto toga, eventualni zahtjevi će se razmatrati u okviru postojećeg numeričkog opsega definisanog Planom numeracije. Ova odluka se primarno zasniva na činjenici da je u državama članicama gdje je odredba već implementirana, interes privrednih subjekata bio uglavnom fokusiran na numeraciju za M2M usluge, čija je raspoloživost u Crnoj Gori na visokom nivou.

Takođe, Agencija je zauzela stav da, u ovom trenutku, apriori ne definiše vrste numeracije koje mogu biti predmet zahtjeva privrednih subjekata. Smatramo da postojeći regulatorni okvir — koji čine Zakon o elektronskim komunikacijama („Službeni List Crne Gore“ br. 100/24, Plan numeracije i Smjernice BEREC-a (BoR (20)50) — pružaju dovoljan osnov i nadležnost za kvalitetno upravljanje ovim segmentom.

Na osnovu navedenog, svaki pojedinačni zahtjev će biti razmatran i procjenjivan u skladu sa jasno definisanim kriterijumima, a konačne odluke donošene transparentno, racionalno i nediskriminatorno, uz potpuno uvažavanje interesa krajnjih korisnika, daljeg razvoja tržišta i očuvanja kvaliteta elektronskih komunikacionih usluga.

4. **Komentar Crnogorskog Telekom:** „Imajući u vidu broj SIM kartica za koje je Telekom imao zaključene ugovore za m2m servise u trenutku uvođenja posebne numeracije za tu vrstu usluga nijesmo tada bez razloga ocijenili da nije prihvatljivo da se ta odredba primijeni na već dodijeljene brojeve, praktično retroaktivna primjena, već

da je trebalo da važi za buduće prodaje SIM kartica za tu vrstu usluga. Praksa migracije korisnika na novu numeraciju pokazala je da je to veoma zahtjevan dugotrajan postupak da korisnici u nekim slučajevima ne žele da pristanu na promjenu ili je otežavaju, usporavaju bez obzira što je u pitanju migracija koja je posljedica akta koji je donio nadležni državni organ.

U skladu sa prethodnim komentarom Telekoma te procesom napretka zamjene brojeva Telekom predlaže produženje roka iz poglavlja VII Plana stav 1 za najmanje dvije godine, tj do 1.09.2027 godine. Telekom je u prethodnom periodu nastojao da ispoštuje plan migracije na novu m2m numeraciju koji smo podijelili sa Agencijom ali sudeći po količini brojeva koje u ovom trenutku moramo zamijeniti novom numeracijom tj nešto više od četiri mjeseca do isteka roka za zamjenu moramo izraziti bojazan da će preostali brojevi biti na vrijeme migrirani.

Valja imati u vidu da naši poslovni klijenti nijesu u mogućnosti da migriraju veće količine brojeva, jer se oni nalaze u uređajima koji su specifično namijenjeni krajnjim korisnicima, poput POS terminala banaka. Zbog straha da bi moglo doći do problema sa njihovom mrežom, migracije obavljam u manjim grupama, od 200 do 300 korisnika, na izričit zahtjev klijenata, jer je nakon migracije neophodno ne samo sa strane Telekoma provjeriti da je sve operativno, već i sa strane klijenta. Da bi se smanjio uticaj na korisničke aktivnosti, migracije se realizuju tokom noći. Takođe, za pojedine klijente kartice se nalaze na udaljenim lokacijama, pa je postavljen zahtjev da se migracije rade u manjim grupama, kako bi se izbjegla eventualna potreba za fizičkom zamjenom kartica, za šta postoji mala mogućnost, ali ipak klijenti insistiraju.“

- Odgovor Agencije: Agencija, od donošenja Plana numeracije („Službeni list Crne Gore“ br. 21/14, 12/17, 9/22), kontinuirano prati dinamiku zamjene brojeva koji nijesu iz opsega sa nacionalnim odredišnim kodom „71“, a koriste se za pružanje M2M usluga. Na osnovu dostavljenih izvještaja, evidentno je da su aktivnosti operatora na realizaciji ove obaveze značajnije intenzivirane tek u posljednjih nekoliko mjeseci, te da tranzicioni period definisan prelaznim odredbama postojećeg Plana numeracije nije iskorišćen na adekvatan način. Imajući u vidu navedeno, zahtjev za produženje roka Agencija ne može cijeliti opravdanim.

Ipak, uzimajući u obzir specifičnosti vezane za svrhu i način korišćenja predmetnih numeracija, kao i značaj usluga koje se putem njih pružaju za građane i društvo u cjelini, Agencija će djelimično uvažiti zahtjev i novim Planom numeracije produžiti rok za zamjenu ovih numeracija do 1.decembra 2026. godine. U slučaju da se predmetna obaveza ne ispuni ni u ovom produženom roku, Agencija će, u okviru svojih zakonskih ovlaštenja, preduzeti sve raspoložive mjere u cilju sankcionisanja operatora koji svoje poslovanje ne usklade sa odredbama Plana numeracije.

5. **Komentar Crnogorskog Telekoma:** „Na kraju ponovićemo raniju inicijativu koja se odnosi na najmanji blok negeografskih nacionalnih brojeva u mobilnoj mreži koje operator može vratiti. Naime i do sada je bilo propisano da korišćenje nacionalnih

brojeva u mobilnoj mreži odobrava u blokovima od 100.000 ili 1.000.000 uzastopnih brojeva. Pravilo, koje Agencija primjenjuje, o najmanjem bloku uzastopnih brojeva koje operator može vratiti tj zahtijevati od Agencije da izda rješenje o prestanku korišćenja je takođe 100.000 uzastopnih brojeva u mobilnoj mreži. Telekom je 2021. godine informisao Agenciju da ima skoro slobodan blok brojeva u opsegu 066 koji je zauzet zbog samo 5 brojeva (8x10 hiljada blokova je bilo neiskorišćeno) pa smo smatrali neopravdanim da Agencija ne odobrava vraćanje blokova brojeva od po 10 hiljada. Stoga smatramo da u Poglavlju 2.2 u tacki 2.2.1 Plana numeracije koji je predmet ovog konsultativnog procesa treba predvidjeti da operator može podnijeti zahtjev za donošenje rješenja o prestanku korišćenja bloka koji ima najmanje 10 hiljada brojeva“.

- Odgovor Agencije: Dodjelom NDC-a određenom mobilnom operatoru, čitav raspon od milion pretplatničkih brojeva u okviru tog pristupnog koda je praktično „rezervisan“ za predmetnog operatora. Iako međunarodna praksa u ovom segmentu nije ujednačena, u većini zemalja u kojima se primjenjuje sličan model dodjele NDC-a, preovlađujući pristup je upravo onaj koji je predviđen Nacrtom Plana numeracije — da se dodjela brojeva vrši u blokovima od 100.000 ili 1.000.000 brojeva. Dodjeljivanje manjih blokova (npr. od 10.000 brojeva) ne doprinosi efikasnijem korišćenju numeričkih resursa u mobilnim mrežama, budući da drugi operatori, u praksi, ne mogu koristiti brojeve iz serije koja je već rezervisana dodjelom NDC-a. U takvom sistemu dodjele, blokovi od 10.000 brojeva imaju svoju primjenu prvenstveno u tzv. sekundarnim raspodjelama. U ovakvom sistemu dodjele, primarna je obaveza operatora podnosioca zahtjeva da sagleda iskorišćenost postojećih resursa, prije nego što iskaže interes za korišćenjem novih blokova. S druge strane, kod drugih vrsta numeracija – gdje je praksa da više operatora koristi brojne resurse u okviru istog NDC-a (npr. u fiksnim mrežama, za M2M usluge i sl.) Agencija je, vodeći računa o principima racionalnog upravljanja numeričkim resursima i proporcionalnosti troškova za korisnike numeracija, Nacrtom Plana numeracije predvidjela mogućnost dodjele blokova počev od 1.000 brojeva.

U nastavku teksta je dat pregled komentara, primjedbi i sugestija **One Crna Gora** na Nacrt Plana numeracije i odgovore Agencije na iste.

1. **Komentar One Crna Gora:** „Prije svega želimo da pohvalimo inicijativu objedinjavanja dva podzakonska akta u jedinstven dokument kao i uvođenje nekih novih kategorija kratkih kodova zbog lakšeg razlikovanja određenih usluga.

Što se tiče predloženog teksta imamo jedan predlog za dopunu člana 2.2.1 (Nacionalni broj u javnoj mobilnoj mreži) stav 6, kojim se definiše veličina blokova koji se mogu tražiti. Naime, postojećim Planom numeracije kao i predloženim nacrtom su definisani blokovi od 100.000 ili 1.000.000 uzastopnih brojeva. Imajući u vidu da su za fiksnu mrežu predviđeni blokovi od 1.000 ili 10.000 uzastopnih brojeva, kao i da može da se stvori potreba za manjom dopunom svojih numeričkih resursa, smatramo da bi bilo

značajno da i za mobilnu mrežu imamo propisanu dodatnu opciju da, ukoliko želi, operator može da zatraži i blok od 10.000“.

- **Odgovor Agencije:** Zahvaljujemo na dostavljenim komentarima i sugestijama, kao i na prepoznavanju pozitivnih tendencija koje su sadržane u Nacrtu Plana numeracije.

Kada je riječ o Vašem predlogu za dopunu člana 2.2.1, Agencija iznosi sljedeći stav: Dodjelom NDC-a određenom mobilnom operatoru, čitav raspon od milion pretplatničkih brojeva u okviru tog pristupnog koda je praktično „rezervisan“ za predmetnog operatora. Iako međunarodna praksa u ovom segmentu nije ujednačena, u većini zemalja u kojima se primjenjuje sličan model dodjele NDC-a, preovlađujući pristup je upravo onaj koji je predviđen Nacrtom Plana numeracije — da se dodjela brojeva vrši u blokovima od 100.000 ili 1.000.000 brojeva. Dodjeljivanje manjih blokova (npr. od 10.000 brojeva) ne doprinosi efikasnijem korišćenju numeričkih resursa u mobilnim mrežama, budući da drugi operatori, u praksi, ne mogu koristiti brojeve iz serije koja je već rezervisana dodjelom NDC-a. U takvom sistemu dodjele, blokovi od 10.000 brojeva imaju svoju primjenu prvenstveno u tzv. sekundarnim raspodjelama. U ovakvom sistemu dodjele, primarna je obaveza operatora podnosioca zahtjeva da sagleda iskorišćenost postojećih resursa, prije nego što iskaže interes za korišćenjem novih blokova. S druge strane, kod drugih vrsta numeracija – gdje je praksa da više operatora koristi brojeve resurse u okviru istog NDC-a (npr. u fiksnim mrežama, za M2M usluge i sl.) Agencija je, vodeći računa o principima racionalnog upravljanja numeričkim resursima i proporcionalnosti troškova za korisnike numeracija, Nacrtom Plana numeracije predvidjela mogućnost dodjele blokova počev od 1.000 brojeva.

PREDSJEDNIK SAVJETA

Dr Milan B. Radulović, dipl.inž.el.

